

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN ÖNEMİ VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ*

*Tekin ÇELİKKAYA***

ÖZET

Günümüzde geleneksel öğretim yöntemleri yerini öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri yöntemlere bırakmaktadır. Drama, öğrencinin sürecin içine etkin şekilde katılımını sağlayan önemli yöntemlerden biridir. Okulda öğrencilerin başarısını artırarak öğrenilen bilgilerin kalıcı olması, bilginin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi ile mümkün olmaktadır. Drama bu amaca hizmet eden en etkili yöntemlerden biri olarak görülmekte ve bütün eğitim kademelerinde bu yönetime yer verilmesi gerektiği birçok araştırmacı tarafından belirtilmektedir. Soyut kavramların yoğunlukta olduğu Sosyal Bilgiler dersinin tüm konularında drama yönteminin kullanılması başarıyı arttırmada önemli bir etkiye sahiptir. Sosyal hayatta karşılaşılan durumları drama ile istenilen anda yeniden canlandırmak mümkündür. Bununla birlikte drama, öğrencilerde bulunan düşünme, yorumlama, algılama, dinleme ve konuşma yeteneklerinin de etkili bir şekilde gelişmesi açısından onlara olumlu faydalar sağlar. 2006-2007 eğitim yılından itibaren eğitim fakültelerinde uygulanan programlar değiştirilmiştir. Yapılan bu düzenleme ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarına drama eğitiminin verilmesinin nedeni, sosyal bilgiler öğretiminde dramanın etkili bir yöntem oluşu ve bu öğretmen adaylarının dramayı tanıyarak mesleki yaşamlarında kullanabilmeleri için gerekli şartların oluşturulması gerekliliğidir.

Bu çalışma ile Sosyal Bilgiler Öğretim programından ve Eğitim Fakültelerinin İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında verilmekte olan “Drama” ders konularından hareket ederek dramanın sosyal bilgiler dersindeki önemini ve uygulanabilirliğini gerekli açıklamalar, örnek uygulamalar ve örnek bir ders planı ile ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Dersi, Drama Yöntemi, Uygulama örnekleri

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğrt. Bölümü El-mek: tcelikkaya@ahievran.edu.tr

IMPORTANCE OF DRAMA METHOD IN SOCIAL STUDIES COURSE AND ITS MODEL IMPLEMENTATION

ABSTRACT

Traditional teaching methods are replaced by the methods which enable the students to express themselves easily in our day. Drama is one of the important methods which enable the student to participate in the process actively. Making the knowledge learned permanent via promoting student achievement is possible by associating knowledge to the daily knowledge. Drama is considered to be one of the most effective methods which serve for this purpose and many researches determine that this method should be used in all education levels. The use of drama in education as a method enable to regulate contemporary human social relations, to recognize itself, allows to produce and exhibit presence. The function of drama in education and training is very important. The use of drama method with all subjects of Social Studies course in which abstract concepts are intense has a great effect on promoting achievement. It is possible to reenact the situations encountered in social life with drama at any time desired. Moreover, drama provides positive benefits for the development of thinking, interpretation, perception, listening, and speaking skills which are inherent within the students' effectively. From the academic year 2006-2007 programs implemented in faculties of education has changed. This arrangement made with the social studies teacher candidates drama education caused by the administration, social studies teaching drama at an effective method occurs and that teacher candidates drama by recognizing their professional life needed to exercise creation of conditions is the requirement.

The aim of this study is to present the importance of drama in social studies course and its applicability with necessary explanations, model implementations, and a model lesson plan by acting in accordance with Social Studies Teaching curriculum and "Drama" course topics taught in Primary school Teaching and Social Studies Teaching Departments in Education Faculty.

Key Words: Social Studies Course, Drama Method, Model Implementations

Giriş

Yeni eğitim anlayışında, öğretmenin rolünde meydana gelen değişme, öğretmenlerin yeni bir formasyonla donatılmasını gerekli kılmaktadır. Artık, geleneksel öğretim yöntem ve teknolojilerini bilmek yeterli değildir. Bunlara ek olarak, yeni öğretim akım ve kuramlarını öğrenmek, yeni bilgi teknolojilerini kullanılabilir hale getirebilmek gerekmektedir (Öztürk ve Otluoğlu, 2011). Eğitim-öğretim süreci içinde istenilen sonuca ulaşabilmek için çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır. 2004-2005 yılında eğitimde gerçekleştirilen köklü değişikliklerle yapılandırmacı yaklaşıma yer verilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımda bilgi aktif bir sınıf ortamında öğrenilir. Öğrenciler işbirlikli çalışırlar ve dayanışmanın olduğu bir öğrenme ortamında bulunurlar. Sosyal Bilgiler öğretiminde anlatım, soru-cevap, gezi-gözlem, proje, tartışma (panel, münazara, forum vb.) , örnek olay, drama, problem çözme, grup çalışması, beyin fırtınası,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

gösteri, bireysel çalışma, kaynak kişiden yararlanma ve rol yapma gibi çeşitli öğretim yöntem-teknikleri kullanılmaktadır (Demirel, 2006; Küçükahmet, 2000; Sönmez, 1996; MEB-Earged, 2007; Erden, 1997 ; Binbaşıoğlu, 1988 ; Nas, 2000; Tay ve Öcal, 2008; Açıkgoz, 2003; Can, Yaşar ve Sözer, 1998) Bu öğretim yöntemlerinden öğrencilerin aktif olarak derse katılımlarını sağlayan (Önder, 2000; Aykaç ve Adıgüzel: 2011; Malbeleş, 2011), derse ilgilerini artıran öğrenme ortamını zevkli ve eğlenceli hâle getiren drama yöntemi sosyal bilgiler dersi için oldukça etkili ve önemlidir.

Sosyal Bilgiler programının vizyonu, 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve inkılablarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp, sosyal ve kültürel bağlamda kullanan ve düzenleyen, eleştirel düşünen, doğru karar veren, yapıcı, sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin sosyal bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmektir (MEB, 2005). Bu sebeple Sosyal Bilgiler dersi, bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasında, topluma faydalı olmasında ve bireyin kişiliğinin gelişiminde önemli katkılar sunmaktadır.

Eğitimde dramanın bir yöntem olarak kullanılması çağdaş insanın toplumsal ilişkilerini düzenlemesine, kendisini tanımaya, üretmesine ve varlığını sergilemesine olanak sağlamaktadır. Eğitim ve öğretimde dramanın işlevi oldukça önemlidir. Drama, oyun anlamında kullanılmakta olsa da eğitimde bir öğretim yöntemi olarak uygulanmasının amacı duyuşsal, bilişsel ve davranışsal yetileri geliştirmektir (Genç, 2003).

Çocuklar aktif olarak derse katıldığı zaman yaşadığı dünyayı, çevresini gözlemleme, araştırma ve keşfetme başarısını gösterecektir. Çocuğun öğrendiği bilgileri davranışlarına yansıtmasında aktif öğrenme yöntemlerinden drama yönteminin önemi büyüktür. Drama yöntemi soyut kavramların ağırlıkta olduğu Sosyal Bilgilerinin tüm konularında başarıyı arttırmada önemli bir etkinlik olarak uygulanabilir. Sosyal hayatta karşılaşılan olayların istenildiği anda tekrar canlandırılmasına olanak sağlayan drama yöntemi ile öğrenciler ulaşamayacakları ya da göremeyecekleri olayları bizzat yaşayarak öğrenmiş olurlar. Bu çalışma drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde uygulanmasına örnek teşkil etmek amacıyla hazırlanmıştır. Alan taramasında yapıldığında bu çalışmayı var olan çalışmalardan (Karadağ ve Çalışkan, 2006; Karakaya, 2007; Sever, Yalçınkaya ve Mazman, 2009) ayıran hususlar drama yönteminin her boyutuyla ele alınıp açıklanması ve planlamada zaman unsurunun net bir şekilde ortaya konulmasıdır.

Drama Kavramı ve Tarihi

Drama sözcüğü Yunanca “dran” sözcüğünden türetilmiştir. “Dran” yapmak, etmek, eylemek anlamını taşımaktadır. Drama ise, eylem anlamını taşıyan, yine Yunanca dromenon’un seyirlik olarak benzetmecisi biçiminde kullanımınıdır. Türkçe de kullanılan “dram” kavramı ise, Fransızca’daki sonu “e” ile biten “drame” sözcüğünden gelmektedir (San, 1990).

San (1990), dramayı; “insanın insanla giriştiği her türlü dolaysız, doğrudan ilişki, etki tepki alışverişi ve en az düzeyde bir etkileşimin olduğu bir dramatik an ya da dramatik durum” olarak tanımlarken; Freeman, Sullivan ve Fulton (2003) ise, dramayı katılımcılara fayda sağlaması için oluşturulan dramatik deneyimler olarak ifade etmektedir. O’Neill ve Lambert (1995), dramanın sosyal bir süreç olduğunu, sosyal iletişime ve grupla çalışmaya olanak tanıyarak sosyal becerilerin gelişmesinde rol oynadığını belirtmektedir.

Dramanın başlangıcı Eflatun’a kadar dayanmaktadır. Yüzyıllar öncesinden çeşitli düşünce adamları (Eflatun, Seneca, Locke, Comenius, Rousseau, Pestalozzi, Froebel, vd.) eğitimde baskıya karşı çıkarak eğitim ve öğretimde duyuların, eğlencenin önemini vurgulamışlar ve yaşantı yoluyla öğrencinin merkeze alındığı bir eğitim anlayışını savunmuşlardır (Bozdoğan, 2003).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

1898 yılında Viyana’da Uygulamalı Sanatlar Okulu içinde Franz Cizek serbest sınıflar açarak, eğitimde sanatın kullanılmasına yönelik düşüncelere uygun örnekler sağlamıştı. Bu sınıflara gelen öğrenciler çalışmaları sırasında müdahaleye maruz kalmadıkları gibi mümkün olduğunca yöreklendirilmişlerdir. Franz Cizek, bu çalışmalarla herkesin içinde olan yeteneği çıkarmaya çalışmıştır (Ay, 1997).

Finlay Johnson, 1904 yılında drama çalışmalarını okul binası içinde yapmaya başlamıştır. 1911’lerde, eğitim anlayışının ve yaşam görüşünün bir ölçüde anlaşılmasına yardımcı olan, çoğu “sıra dışı” sayılabilecek bazı düşüncelere yer verilen Harriet-Finlay Johnson’ın kitabı, “*Dramatik Öğretim Yöntemi*” halka tanıtılmıştır (Adıgüzel, 2010).

Drama, bir süreç ve özellikle öğrenme süreci olarak Harriet-Finlay Johnson’ın çok doğru olarak anladığı biçimde, gelişimine 1911’lerde başlamış olup sonraki elli altmış yıl içinde o kadar da iyi değerlendirilememiştir. Ancak 1960’larda, Dorothy Heathcote ile drama yine olması gereken biçimini bulmaya başlamıştır. Nitekim 1970’lerde Dorothy Heathcote dramayı, yeniden tanımlamaya çalışmıştır. O, çocuk ve ergenlere kendilerini ifade etme fırsat ve özgürlüğünü hemen vermedi; çünkü ona göre bir çocuk önce kendini ifade etmeye hak kazanmalıydı. Ona göre çocuklar bağımsızlıkları için biraz uğraşmalıydılar. Bu yöntem ilk başlarda yaygın bir kabul görmedi ve “*Bu drama mı? Bu yaratıcılık mı, eğitim mi?*” gibi sorularla irdelendi. Ancak bir gerçek vardı ki Heathcote’un çalışmalarında duyulan duygular ve coşkular gerçek duygular ve öğretmen bunu sağlamak için gerçekten rol yapıyordu (San, 1990). Heathcote dramayı önemli bir öğrenme yöntemi olarak kabul edip çocukların oyun yaratması için değil onların bildiklerini kullanma becerilerini sağlamak için kullanmıştır (Koç, 1999). Heathcote 1979 yılında “*Bir Öğretim Yöntemi Olarak Drama*” kitabını yayımlanmıştır (Karamanoğlu, 1999). Heathcote, ayrıca drama öğretmenine düşen görevleri ve sorumlulukları incelemiş ve bunları sistematik hale getirmiştir (Girgin, 1999).

Ülkemizde ise drama ile ilgili ilk çalışmaların İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Muhsin Ertuğrul’a ait olduğu söylenebilir (San, 1998). 1950 yılında “dramatizasyon” kavramını ve okullarda kullanımını konu alan “Okullarda Dramatizasyon” isimli kitap Selahattin Çoruh tarafından yazılmıştır. 1965’te Emin Özdemir’in “Uygulamalı Dramatizasyon” isimli bir kitapçığı yayımlanmıştır. Eylül 1998’de MEB Talim Terbiye kurulunca yayımlanan Eylül 1998 tarihli tebliğler dergisinde, ilköğretim okulları seçmeli dersi 1-2-3 öğretim programı yayımlanmış ve 1997-1998 öğretim yılından itibaren ders programlarında seçmeli ders olarak yerini almıştır. (Karadağ ve Çalışkan, 2005). 1998 yılında Eğitim Fakültelerinin Okulöncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Yabancı Dil Öğretmenliği bölümlerinde drama, mecburî ders olarak okutulmuştur. 2006 yılında Eğitim Fakültelerindeki program yeniden değerlendirilmiş ve Beden Eğitimi Öğretmenliği, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, İşitme engelliler ve Üstün Zekâlılar öğretmenliği bölümlerinde de mecburî ders olarak yer almıştır (Yeğen, 2009).

Bir Öğretim Yöntemi Olarak Drama ve Drama Yönteminin Yararları

Günümüzde geleneksel öğretim yöntemleri yerini öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri yöntemlere bırakmaktadır. Drama, öğrencinin sürecin içine etkin şekilde katılımını sağlayan önemli yöntemlerden biridir.

Drama yöntemi kavramsal olarak, Amerika Birleşik Devletleri’nde yaratıcı drama, dramayı eğitim süreçlerinde kullanmada en deneyimli ülke olan İngiltere’de eğitimde drama, Federal Almanya’da okul oyunu ya da oyun ve etkileşim kavramı olarak kullanılmaktadır (San, 1990). Türkiye’de ise yaratıcı drama (Aykaç ve Adıgüzel, 2011; Altıkulaç ve Akhan, 2010), drama veya dramatizasyon (Sever, Yalçinkaya ve Mazman, 2009) kavramları kullanılmaktadır. Bilimsel araştırmalar (Akar Vural ve Somers, 2011; Fleming, 2000; O’Toole, 2002; Şimşek ve Topal, 2006;)

ve MEB sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitaplarında (MEB,2011; MEB,2011a; MEB, 2012; MEB, 2012a) daha çok drama kavramı kullanılmakta olup bu çalışmada drama kavramının kullanımı tercih edilmiştir.

Okulda öğrencilerin başarısını artırarak öğrenilen bilgilerin kalıcı olması bilginin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi ile mümkün olmaktadır. Drama bu amaca hizmet eden en etkili yöntemlerden biri olarak görülmekte ve bütün eğitim kademelerinde bu yöneme yer verilmesi gerektiği bir çok araştırmacı tarafından belirtilmektedir (Aykaç ve Adıgüzel 2011;Debre 2008;Göncüoğlu 2010; Kaf, 1999;Okvuran,1993)

Drama yöntemi, çeşitli eğitim ve öğretim amaçları için, kendiliğinden meydana gelen , yaşam tecrübelerinin aslına benzer, canlı sunuşlarını gerçekleştirme yöntemi (Hesapçioğlu, 1997), işitsel ve görsel algularla bilginin canlandırılarak,yaşayarak pekiştirilmesi(Uzgören, 2011), Lindvaag ve Moen'e göre (1980)özel olarak düzenlenen yaşantıları somut bir şekilde hissetme yolu ile sosyal, evrensel ve soyut kavramların, tarih ve edebiyat gibi konuların canlandırılarak anlamlı hale getirildiği, öğrenildiği bir öğretim yöntemi(Akt:Önder,2000),öğrencilerin hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenmelerini sağlayan en eski öğretim yöntemlerinden biri (Demirel,1996)olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar yanında drama yönteminin öğrenmedeki faydaları şu şekilde sıralanabilir (Arieli, 2007; Demirel, 2006; Erciyeş, 2008;Erden, 1997; Freeman, Sullivan & Fulton, 2003; Genç, 2003; Önder, 2000; Küçükahmet,2009;Malbeği,2011; Nas, 2000;Uzgören, 2011;Yeşil,2011).

- Empati yeteneği geliştirir.
- Kişinin özgüvenini artırır.
- Sorumluluk duygusu kazandırır.
- Öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlar.
- Anlama yeteneğini ve yaratıcılığı artırır.
- Kendini ifade edebilmesine olanak sağlar.
- Öğrencilerin sanatsal becerilerini geliştirir.
- İletişimin daha sağlıklı kurulmasına yardımcı olur.
- Öğretmene, öğrencilerini çeşitli yönlerden tanıma fırsatı verir.
- Duyguların farkına varılması ve ifade edilmesine yardımcı olur.
- Anlamayı, acıma duygusunu, farkındalığı ve başkalarına saygıyı artırır.
- Öğrencilere sadece durumu “kavrama” yerine “hissetme” imkânı da sağlar.
- İşbirlikli çalışma sağlayan aktivitelere katılmada katılımcılara bir fırsat sağlar.
- Bireyin yaşamı çok yönlü algılamasını ve ne istediğini bilerek davranmasını sağlar.
- Sosyal farkındalığın artmasına ve problem çözme yeteneğinin gelişmesine yardımcı olur.
- Çeşitli karakterleri ve davranışları tekrar oynamak yoluyla değerleri ve duyguların keşfedilmesine yardımcı bir araçtır.
- Öğrenciler duygu ve düşüncelerini açıklama imkânına sahip olurlar. Utangaç ve içe dönük öğrencilerin bile kendilerini ifade etmelerine olanak sağlar.

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılmasının Önemi

Soyut kavramların yoğunlukta olduğu Sosyal Bilgiler dersinin tüm konularında drama yönteminin kullanılması başarıyı arttırmada önemli bir etkiye sahiptir. Sosyal hayatta karşılaşılan durumları drama ile istenilen anda yeniden canlandırmak mümkündür. Bununla birlikte, çocukların erişemeyecekleri durumları yaşama ve öğrenme imkânının yanında öğrencilerde bulunan düşünme, yorumlama, algılama, dinleme ve konuşma yeteneklerinin de etkili bir şekilde gelişmesi açısından onlara olumlu faydalar sağlar (Çalışkan ve Karadağ, 2005).

Morris ve Welch (2004), öğrencilerin drama yöntemini, sosyal bilgiler konularını öğrenme ve düşünme becerilerini geliştirmede çok faydalı bulduklarını belirtmektedir. Öğrenciler eski dünya tarihi ile ilgili konuyu çalışır, okur ve senaryoyu canlandırır. Hikâye gözler önüne serildikçe, öğrenciler eski zaman ve yerlerde yaşananları sınıfa taşımış olurlar. Öğrenciler geçmişte yaşanan olayları, yerleri ve insanlar hakkındaki bilgileri öğrenmek için yapılandırılmış dramayı kullanırlar. Bu tarihi olaylarda geçen karakterlerin yerlerine kendilerini koyarlar. Tabii ki bu sayede öğrenciler gelecekteki yaşamları ve yaşayacakları olayları tahmin etme becerilerini de geliştirirler.

2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren eğitim fakültelerinde uygulanan programlar değiştirilmiştir. Programın değiştirilme nedeni eğitim fakültelerinde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarının; çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip öğretmenler yetiştirmedeki yeterliliklerini artırmak, 2003-2004 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, ilköğretim programlarında yapılan değişikliklerle paralellik sağlanmasıdır. Drama etkinliklerinin sınıfta bir öğretim yöntemi olarak ve bireysel gelişime yardımcı olmak amacıyla kullanımı için sosyal bilgiler öğretmen adayları belli teorik ve uygulama becerilerine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu nedenle yeni Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans programında 4. sınıfta drama dersi zorunlu ders olarak yer almaktadır (Aladağ, 2009).

Dersin kapsamı YÖK planına göre; eğitsel drama teriminin tanımı ve anlamı, benzer terimlerden (Psikodrama, Yaratıcı drama, Drama-Oyun, Drama) farkı, çocuklarla drama uygulamalarının tarihçesi, eğitsel dramanın yapısı ve uygulanma aşamaları, eğitici dramanın yaş grupları ve uygulama alanlarına göre sınıflandırılması, eğitsel drama ortamı ve öğretmen nitelikleri, eğitsel drama da özel teknikler, eğitsel dramanın değerlendirilmesi, uygulandığı alanın eğitim amaçlarına uygun eğitici drama örnekleri ve yeni örneklerin geliştirilmesi şeklinde belirlenmiştir. Ders etkinlikleri, bir dönem boyunca belirlenen kapsam doğrultusunda, teorik bilgilerden oluşan iki ders saati ve drama uygulamalarından oluşan iki ders saati olmak üzere haftada dört saat olarak planlanmıştır. Yüksek öğrenimde gerçekleştirilen son düzenlemelerin ardından ise sosyal bilgiler öğretmeni adayları 4. sınıf (VIII. yarıyıl) “Drama” dersi almaktadırlar.

Yapılan bu düzenleme ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarına drama eğitiminin verilmesinin nedeni, sosyal bilgiler öğretiminde dramanın etkili bir yöntem oluşu ve bu öğretmen adaylarının dramayı tanıyarak mesleki yaşamlarında kullanabilmeleri için gerekli şartların oluşturulması gerekliliğidir. Hizmet öncesi eğitimde öğretmene verilen eğitimin yanında, öğretmenlerin mesleki alanda en fazla kullandıkları araç-gereçlerin başında gelen ders kitaplarında da (Adıgüzel 2010; Karaca 2011) drama yöntemine yer verilme durumu önemlidir. Bu amaçla Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Drama Yöntemine ne kadar yer verildiğini belirlemek amacıyla Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitapları (MEB, 2011; MEB, 2011a; MEB, 2012; MEB, 2012a; MEB, 2012b; MEB, 2011b) incelenmiş elde edilen bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Drama Yöntemine Yer Verilme Durumuna İlişkin Bulgular

Sınıf	Yayın evi	Öğrenme Alanı	Ünite	Etkinliğin Adı	Yöntem /teknik
4	MEB	Güç, Yönetim ve Toplum	Geçmişimi Öğreniyorum	Ulusal Egemenliğimizin Simgesi	Drama
		Birey ve toplum	Kendimi tanıyorum	Başkalarına saygılıyım	Rol yapma
	Özel	Üretim, dağıtım ve tüketim	Üretimden tüketime	Önce ihtiyaçlarım, sonra isteklerim	Drama
5	MEB	Kültür ve miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Dünden bugüne oyunlarımız	Rol yapma
		İnsanlar, yerler ve çevreler	Bölgemizi tanıyalım	İklim ve insan faaliyetleri	Pantomim
	Özel	Bilim, teknoloji ve toplum	Gerçekleşen düşler	Gelişen teknoloji	Drama
6	MEB	-	-	-	-
	Özel	Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin serüveni	Demokrasi yolunda az gittik, uz gittik	Drama
		Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin serüveni	Başlangıcından günümüze demokrasi yolculuğu	Drama
		Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin serüveni	Her zaman Türk kadınıyla birlikteyiz	Drama
		Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin serüveni	Değerlerimize sahip çıkıyoruz	Drama
MEB	Bilim, teknoloji ve toplum	Elektronik yüzyıl	Hayatımızda neler değişecek	Drama	
7	Özel	Güç, Yönetim ve Toplum	Yaşayan demokrasi	Türkiye cumhuriyetinde devletin yönetim yapısı	Drama
		Küresel bağlantılar	Ülkeler arası köprüler	Ülkelerin durumu	Drama

Tablo 1 incelendiğinde MEB baskılı sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabında sadece 5. sınıfta 1 etkinlikle pantomim tekniğine ve 4. sınıfta 2 etkinlikle drama yöntemine ve rol oynama tekniğine yer verilmiştir. Özel yayınevi baskılı kitaplarda ise her sınıf düzeyinde drama yöntemine yer vermeye çalışılmıştır. Dördüncü sınıfta 2, beşinci sınıfta 1, altıncı sınıfta 5 ve yedinci sınıfta 2 etkinlikle drama yöntemine yer verilmiştir.

4. sınıfta (MEB,2012); 5. sınıfta (MEB,2012a) drama yöntemi ile ilgili bilgilere yer verilirken, 7. sınıfta (MEB, 2012b) hem drama hem de rol oynama ve dramatizasyon yöntem/teknikleri hakkında da detaylı olarak bilgiye yer verilmiştir. Ancak buna rağmen derslerin işlenişinde bu yöntemin kullanılmasının ön görüldüğü konu olarak sadece 4 ve 5. sınıfta toplamda 3 etkinliğe yer verilmiştir. Özel yayınevi baskılı kitaplarda drama ile ilgili sadece birkaç cümle ile 5. sınıfta (MEB, 2011) ve 7. sınıfta (MEB, 2011a) açıklama yapılmış olmasına rağmen her sınıf (4-

7) sınıf düzeyinde drama yönteminin işlendiği konulara yer verilmiştir. En fazla 6. sınıfta 5 konunun öğretiminde drama yöntemine yer verilmiştir.

Eğitimde Drama Yöntemini Uygulama Aşamaları

Drama yönteminin uygulama aşamalarını Karadağ ve Çalışkan(2005) dört basamakta ele alırken, Adıgüzel (2010) üç basamakta ele alarak rahatlama aşamasını ele almamıştır. Çalışmada dramanın uygulanma aşamaları 4 basamakta ele alınmış olup kaynaklarda belirtilmeyen bir ders saati(40 dakika) içinde bu aşamalara ne kadar zaman ayrılacağı da araştırmacı tarafından yapılan uygulama çalışmaları sonucundaki deneyimlerle belirlenmiştir. Bunlar;

1. Hazırlık-Isınma Çalışmaları Aşaması (3-4 dakika)
2. Canlandırma (Oyunlar) Aşaması (10-12 dakika)
3. Rahatlama Aşaması (2-3 dakika)
4. Değerlendirme Aşaması (20-25 dakika)

1. Hazırlık-Isınma Çalışmaları Aşaması (3-4 dakika)

Hazırlık çalışmaları, küçük grupların süreç ile ilgili hazırlıkları, rollerin belirlenmesi, gerekli gördüklerinde kullanacakları malzemelerin temin edilmesi, canlandırmanın yapılacağı yerin düzenlenmesi (sıra ve masaların duvar diplerine çekilmesi, sahnenin oluşturulması) gibi faaliyetleri kapsamaktadır.

Dramada, ısınma çalışmaları diye isimlendirilen ve daha çok katılımcının iyi birer gözlemci olmasına, kendini tanımasına ve güven duymasına olanak veren çalışmalarla etkinliğe başlanır (Ömeroğlu, 2006). Isınmak süreç içerisinde beden ve zihinsel etkileşime dayalı olarak gerçekleşir. Bu aşama, daha çok bedeninin harekete geçtiği, hareket halinde olduğu çalışmaları içerir. Bu çalışmaların kaynağını spor, dans ve harekete dayalı etkinlikler oluşturur. Harekete dayalı her ısınma eyleminin gerekçeleri ve diğer çalışma ve aşamaları bağlantılı olmak durumundadır (Adıgüzel, 2006; Adıgüzel, 2010; Karadağ ve Çalışkan, 2005). Isınma çalışmaları, hareketli bir enstrümental müzik eşliğinde önce yerinde sayma, sonra yavaş yavaş, daha sonra hızlı yürüme; öğretmen tarafından verilen direktiflerle, ıslak bir çimen üzerinde, çamurlu bir yolda, kızgın kum çöllerinde, kalabalık bir caddede yürüme alıştırmaları; karşılıklı tanışma; otobüsün peşinden koşma, ağacın dalından meyve toplama gibi hareket dolu faaliyetleri kapsar.

Isınma çalışmalarına tüm grup katılır. Bu aşamada öğretmenin gruba müdahalesi çok sık olur. Isınma çalışmasının esas amacı bir grup dinamiği oluşturmanın yanı sıra, bir sonraki aşamaya hazırlık olup (Adıgüzel, 2006) bir diğer amacı da canlandırma bölümüne sınıftan sadece küçük bir grup öğrenci (2-8 kişi) katıldığı için geriye kalan öğrencileri de sürece dahil ederek onları da aktif hale getirmek ve canlandırma yapılacak durumla ilgili dolaylı yoldan mesaj vermektir. Isınma çalışmasının sonunda, öğrencilerden yapılan hareketlerden yola çıkılarak canlandırma yapılacak konuyu tahmin etmeleri istenir. Alınacak cevaplardan sonra konuya açıklık getirmek ve bundan sonra yapılacak ısınma hareketlerine öğrencilerin bir anlam yüklemeye çalışmalarını sağlamak için öğretmen tarafından her hareketin konu ile ilgili neyi ifade ettiği belirtilir. Böylelikle bundan sonraki çalışmalarda öğrenciler, canlandırma yapılacak konu ile ısınma çalışması arasında bağ kurmaya çalışarak düşündürülmeye sevk edilmiş olur. Başlangıç çalışmalarında katılımcıların izleniyor olmak ya da komik duruma düşmek gibi kaygılarını ortadan kaldırma açısından bu aşama önem arz etmektedir. Isınma çalışmalarında aşırıya kaçmak öğrencileri yorabilir. Bu sebeple bu aşama için uygun süre 3-4 dakikadır.

Isınma çalışması örneği

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Mustafa Kemal'in Samsuna çıkışının canlandırılacağı bir çalışmada (Erdil,2007) sınıf çember şeklinde toplanır. Öğrencilere hareketli enstrumental müzik eşliğinde aşağıdaki yönergeler sırasıyla yaptırılır. Cümlelerin sonundaki parantezde yer alan ifadeler yapılan hareketlerin anlamını içermektedir. Bu hareketler canlandırma yapılacak konunun içeriği hakkında dolaylı yoldan mesaj vermektedir. Burada hem oyun hem eğlence hem de öğrencilere düşünmeye sevk eden bir durum söz konusudur. Aşağıdaki yönergeler için 3-4 dakikalık bir zaman ayrılmalıdır.

1. Sıcak bir kumun üstünde yürüdüğünüzü düşünün (Buradaki anlam savaş halinde olmamız)

2. Yağmur yağıyor ve gittikçe şiddetlenme başladı (Savaşın şiddetini artırması)

3. Ama sizin şemsiyeniz yok(Mondros mütarekesi ile Osmanlının silahlarına el konulması)

4. İslanmamak için hızlı adımlarla yürüyünüz, otobüsü kaçırdınız ve otobüse yetişmeye çalışıyorsunuz (Bu durumdan kurtulmak için elinize geçen fırsatı yani birlik beraberliği sağlamak için acele etmeniz gerekiyor gibi) yönergeler verilir. Öğrencilerin yönergeleri enstrumental müzik eşliğinde yerine getirmeleri sağlanır.

2. Canlandırma(Oyunlar) Aşaması (10-12 dakika)

Canlandırma aşaması, bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği ve diğer katılımcılara sergilendiği tüm oluşum çalışmalarını içerir (Adıgüzel, 2006; Adıgüzel, 2010). Bu sayede öğrenciler, başka bir kişiliğin arkasında kendi duygu ve düşüncelerini kolaylıkla ifade edebilirler (Karadağ ve Çalışkan, 2005).

Bu aşamada, çalışan grubun özelliklerine uygun olarak kimi zaman sözcük dağarcığını, duyuları ya da dikkati geliştiren oyunlar kullanılabilir gibi kimi zaman da taklide dayalı ya da yarışmalar içeren oyunlar kullanılabilir. Çalışmalarda öğretmenin dikkat etmesi gereken kuralların başında, oyunlarda aşırılığa kaçmamak ve katılımcıları gereğinden fazla yormamak, müdahaleci olmamak ve uygulayan kişilere hareket serbestliği tanımak vardır (Erdil, 2007).

Bu aşamadaki canlandırmalar bireysel olabileceği gibi küçük ya da büyük gruplar yoluyla da olabilir. Canlandırma aşamasında drama yönteminin rol oynama, rol değiştirme, pandomim, doğaçlama, öykünme,hayal oyunu gibi teknikleri kullanılır. İzleyicilerin sıkılmasını önlemek için canlandırma süresi uzun tutulmamalıdır. Bu aşama için uygun süre10-12 dakika olabilir.

3. Rahatlama Aşaması (2-3 dakika)

Rahatlama aşamasında, hem fiziksel hem de zihinsel rahatlama söz konusudur. Eklem yerlerinin rahat hareket ettirilebilmesi, kasların yumuşatılması ve çocukların sakinleşmesi amacıyla "oyun" etkinliğinden sonra kullanılır (Karadağ ve Çalışkan, 2005).

Canlandırma çalışması bittikten sonra beden ve zihnen yorulan oyuncular ile zihnen yorulan izleyicilerin konuyu bütün olarak anlamasının sağlandığı aşamadır. Müzik, ısınma çalışmasında olduğu gibi rahatlama çalışmasında da önemli bir etkidir. Burada öğrenciler hafif enstrumental müzik eşliğinde(arka fon müziği) gözleri kapalı şekilde sıralarında otururken öğretmen tarafından kendilerine verilen yönergeleri zihinlerinde canlandırmaya çalışırlar. Böylece çocukların tek bir fikir üzerinde dikkatleri toplanarak, rahatlama sağlanır. Bu aşama da konu ile bağlantılı olup konunun olumlu yönleri farklı dolaylı yoldan verilen yönergelerle sağlanmış olur. Bu aşama için uygun süre 2-3 dakikadır.

Rahatlama Çalışması Örnekleri

Örnek 1:Öncelikle gözlerinizi kapatınız. Özel bir gün için alışverişe çıktınız. Vitrinlere bakıyorsunuz tam bu sırada istediğiniz bir kıyafet buldunuz. Kıyafeti üzerinize denediniz ve

üstünüze tam oldu. Çok mutlusunuz. Eve geldiniz evde denemek istediniz bir de gördünüz ki elbiseniz defolu. Hayal kırıklığına uğradınız ve satıcıya çok sinirlendiniz. Geri götürdüğünüzde satıcı elbiseyi geri almak istemedi. (Bütün bu söylenen ifadeler öğrenciler tarafından gözleri kapalı olarak zihinlerinde canlandırılır.)

Örnek 2: Gözlerinizi kapatın. Boğazda bir tekne turundasınız. Yağmur yeni dinmiş gökkuşağı oluşmuş ve tekneniz gökkuşağının altından geçiyor. Yüzünüze ılık bir rüzgar çarpıyor. İsteddiğiniz her şeye sahibsiniz ve ruhunuzu dinlendiriyorsunuz. Rahatlayın . Şimdi elimi çırdığımda uyanacaksınız...

4. Değerlendirme Aşaması (20-25 dakika)

Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, nasıl anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada söz konusudur (Adıgüzel,2006; Adıgüzel, 2010).

Herkes hem kendini hem de diğer katılımcıları değerlendirir. Eleştiriler kişiye değil role yapılır. Bu aşamada “ne yaşadınız?”, “neler hissettiniz?”, “ nerede güçlük çektiniz?” , gibi soruların tartışılması, katılımcıların bu soruları yanıtlaması ile çalışmanın iyi olan, aksayan, eğlendiren, değiştirilmesi gereken yanlarının vurgulanması için önemli bir süreçtir. Değerlendirmenin amacı problemi tanıtmak, ortaya koymak ve problemlere yeni çözüm yolları üretmekle beraber tartışmanın açılması, değişik sorunların tartışılması ve katılımcılarla birlikte bunlara yanıt aramaktır (Karadağ ve Çalışkan, 2005). Yapılan etkinlikten sonra kişilerin ne hissettikleri, yorumları, farklı görüşleri belirlenir. Bu aşamada kişi, kendi düşüncesini ya da duygusunu savunmak zorunda değildir, ama paylaşır (Uzgören, 2011). Öğretmen bu aşamada katılımcılara sorular sorarak onları yönlendirir ve onların oyun ve yaşantı esnasında neler hissettiklerini ifade etmelerini sağlar. Değerlendirmede öncelikle canlandırma ile ilgili sorular yöneltilir. Canlandırma bölümünde konu ilgili kazandırılmak istenen her detayı kazandırmak mümkün olmadığından konunun eksik kalan bölümleri değerlendirme aşamasında sorulacak sorular ile verilmeye çalışılır. Bu sebeple dramının aşamaları içerisinde en fazla süre (yaklaşık olarak bir ders saatinin yarısı 20 dakika) bu aşamaya ayrılır.

Değerlendirme Aşaması Örnekleri

Örnek 1

Teknik:Rol oynama

Değerlendirme

1. Oyun sırasında neler hissettiniz?
2. Siz bu dramada yer alsaydınız kimi oynamak isterdiniz?
3. Hangi mesleği yapmak isterdiniz?
4. İsteddiğiniz meslek sizin ilgi ve isteklerinize uygun mu?
5. Sizce ilgi ve isteklerimize uygun meslek seçiminin önemi nedir?

Örnek 2:

Teknik: Zihinde canlandırma

Değerlendirme

1. Bu canlandırma sırasında neler hissettiniz?

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

2. Siz 2. resimdeki adamın yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?
3. Sizce 3. resimdeki küçük kız neler hissetmiş olabilir?
4. Dünyada görülen doğal afetlerde ülkelerin iş birliği içinde olmaları gerekli midir? Niçin?
5. Büyük çevre sorunları ile ve doğal afetlerle karşılaşan bir ülkeye diğer ilkelerin tutumu nasıl olmalıdır?
6. Pakistan'da olan depremi Türkiye ilk duyduğu anda ne yapmıştır? Pakistan'ın ilk yardım istediği ülke niçin Türkiye'dir?
7. Cebinizde son paranız kaldı karnınızı doyuracaksınız fakat arkadaşınızın sizden daha aç olduğunu ve parasının olmadığını gördünüz bu durumda ne yapardınız? Niçin?

Drama Teknikleri

Yöntem ve teknik sözcükleri kimi durumlarda birbirlerinin yerine kullanılmakta ve birbirine çok karıştırılmaktadır. Yöntem, hedefe ulaşmak, bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen en doğru, en güvenilir ve düzenli yol olarak tanımlanırken teknik ise, bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi, ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2006; Erciyeş, 2008; Saban, 2009). Drama sürecinin aşamalarının uygulanmasında ulaşılmaya hedeflenen amaca yönelik kullanılan belli başlı birçok teknik vardır. Bu tekniklerden bazıları (Karadağ ve Çalışkan, 2005; Adıgüzel, 2010; Önder, 2000) şöyle sıralanabilir;

1. Rol oynama
2. Pantomim(Mim)
3. Doğaçlama
4. Öykünme(Taklidi oyun)
5. Hayal oyunu(Hayali Oyun)
6. Rol değiştirme
7. Zihinde canlandırma
8. Öykü/Olay canlandırma
9. Kukla

1. Rol Oynama

Uzmanlar, rol oynama yöntemi ile drama yöntemi arasındaki ilişkiye de kesin bir çizgi getirmemişlerdir. Öğretmenlerin kullandıkları yöntem-tekniklerin belirlendiği çalışmaların bazılarında drama (Çelikkaya ve Kuş, 2009; Fleming, 2000; Karakaş, 2012; Karadağ ve Çalışkan, 2006; Önen ve diğerleri, 2009; O'Toole, 2002; Rosler, 2008) bazılarında da hem drama hem de rol oynama (Aykaç, 2011) olarak ifade edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda kullanılan Sosyal Bilgiler öğretmen kılavuz kitaplarında da 4. sınıfta (MEB, 2012); 5. sınıfta (MEB, 2012a) drama yöntemi olarak açıklama yapılırken, 7. sınıfta (MEB, 2012b) hem drama yöntemi hem de dramatisasyon ve rol oynama yöntem/teknik kavramı olarak da yer verilmiştir. Demirel (2006) bu iki yöntemi ayrı ayrı yöntemler olarak kabul ederken Karadağ ve Çalışkan (2005) ve Adıgüzel (2010) ise rol oynamayı eğitici dramanın içinde bir teknik olarak değerlendirmiştir .

Bu teknik tarihsel ve sosyal konuları anlamada kullanılabilir. Çünkü çocuk rol yaparken, çevreyi ve insanları anlamlandırma konusunda deneyim kazanır. Özellikle kendisini onların yerine koyma durumu söz konusu olduğundan anlama, kavrama düzeyi yükselir (Sever, Yalçınkaya ve Mazman, 2009). Bu teknikte öğrenciler oynayacakları roller hakkında aydınlatılır ve konuya

uyabilecekleri hareketleri kendileri belirler. Rol oynamada konuşmalar verilen metinlere bağlı olarak gerçekleştirilir. Unutulan yerlerde doğaçlama yapılabilir. Çocuk kendisinin olmayan bir rolü davranışlarla oynar.

Dramada rol oynamayı bir simültasyon (benzetim) ile ilişkilendirilen Morgan ve Saxton (1987), bir dondurmanın nasıl isteneceğini, otobüse nasıl binileceğini simültasyon yolu ile öğrenilebileceğinin dikkatini çekmişlerdir (Akt: Önder, 2000). Rol oynama, doğaçlama tekniği ile birlikte eş zamanlı olarak kullanılabilir. Bu oyun yaklaşımında roller kesin çizgilerle çizilmiştir ve örnek nitelikte diyaloglar söz konusudur (Adıgüzel, 2010). Rol oynamanın yararlarından biri o roldeki kişiyle empati kurabilmek için için gerekli olan, kendini diğer kişinin yerine koyabilme becerisinin kazanılması olabilir. Çünkü, başka bir kişinin rolüne girmek, o kişinin perspektifini, yani görüş açısını anlama bakımından ve genel olarak insanların nesnelere, olaylara kendi görüş açılarından bakabildiklerini fark etme yönünden önem taşıyabilir (Önder, 2000). Rol oynamada öğrenciler, canlandırdıkları rollerin konuşmalarını, davranışlarını ve düşüncelerini benzer şekilde canlandırmaya çalışırlar. Bunun için öğrencilerin canlandırılacakları rol hakkında araştırma yapmaları gerekmektedir.

2. Pandomim(Mim):

Pandomim genellikle bir öyküyü sözcük ya da ses kullanmadan sadece vücut hareketleriyle canlandırmadır (Adıgüzel, 2010;Karadağ ve Çalışkan, 2005; Önder, 2000;Uzgören, 2011). Öğrenciler pandomim sırasında çevresindekilerle vücut dili yardımıyla iletişim kurarlar. Yüz ifadeleri ile ellerin kullanımı ve bütün vücudun duruşu çok önemlidir (Yalçın, 2004). Hareketler öylesine belirgin olmalıdır ki eğer pandomimle dikiş dikmeyi anlatıyorsanız karşınızdaki kişi iğneyle ipliği görüyormuş gibi hissetmelidir (Karadağ ve Çalışkan, 2005). Pandomim tekniği ile canlandırılabilir olan davranışlar, olaylar oldukça fazladır. Örneğin; yakın çevresindeki olaylar, dış fırçalama, elleri yıkama gibi kişisel bakım durumları, hava olayları ve günlük alışkanlıkların ifade edilebilmesi gibi konular pandomim etkinliğine başlangıç için uygun konulardır.

5. sınıfta MEB baskılı öğretmen kılavuz kitabında, “İklim ve insan faaliyetleri konusu işlenirken; öğrencilerinize hava olayları ile ilgili pandomim etkinliği yaptırabilirsiniz. Bunun için öğrencilerinizden, hava olaylarını ve bu olayların insan yaşamına olan etkilerini, jest ve mimiklerini kullanarak arkadaşlarına anlatmalarını isteyiniz. Sınıftaki diğer öğrencilerinizden anlatılan hava olayı ve bu olayın insan yaşamına olan etkisini tahmin etmelerini isteyiniz (MEB,2012a)” şeklinde pandomim tekniğine yer verilmiştir.

3. Doğaçlama:

Doğaçlama en önemli drama tekniklerinden biridir. Çünkü, doğaçlama, yazılı bir konuya ya da senaryoya gerek kalmadan, kişinin içinden geldiği gibi oynaması ve konuşmasına dayandığı için öğrencilerin yaratıcılık becerilerini ortaya koymalarına fırsat verir.

Doğaçlama sırasında bireyler, yaşadıkları veya gözlemledikleri gerçek olaylarla kurgusal olan arasında ilişki kurarak, değişik duyular yoluyla dışavurumda bulunurlar. Doğaçlama, her türlü araç gereçten ya da öyküden yola çıkılarak yapılabilir. Hazırlık yapılarak gerçekleştirilen doğaçlamalarda, canlandırmalardan önce oyuncular bir araya gelir, konu ve roller üzerinde konuşularak, kesin kurallara bağlı olmayan esnek bir düzenleme yaparlar. Daha sonra bu düzenlemeler diğer katılımcılara sunulur (Adıgüzel, 2010).

Doğaçlama tekniğini uygularken öğretmen, canlandırmayı yapacak olan öğrencileri seçerken öncelikli olarak konuşma becerisi iyi olan öğrencilerden başlamalıdır. Çünkü bu teknikle bir senaryoya bağlı kalmadan var olan bilgilerden yola çıkarak olayın gidişatına göre yapılacak olan konuşmalar oyun içinde öğrenci tarafından yapılır.

Seçilecek ilk konular öğrencilerin günlük hayatta yaşadıkları durumlarla (ev hali, öğretmen öğrenci ilişkisi, otobüs bekleme gibi) ilgili olursa öğrenciler canlandırmayı rahatlıkla zorlanmadan yapabilirler. Doğaçlama tekniği uygulanırken ısınma aşamasına gerek yoktur. Çünkü her şey anlık belirlendiği için ısınma aşamasının planlanması ve hazırlığı için yeterli zaman yoktur.

Örneğin ;

Sınıf: 7

Ünitenin Adı: Ekonomik ve Sosyal Hayat

Konu: Mesleğimi nasıl seçmeliyim?

Canlandırma

Doğaçlama konusu: Ayşe 7. sınıfta okumaktadır. Babası kızının yüzücü olmasını, amcası mühendis , babaannesi doktor, annesi öğretmen olmasını istemektedir. Fakat Ayşe, meslek seçimine kendisi karar vermek istemektedir. Ailesi baskı yapmamaktadır ama onun fikrini de sormamaktadırlar. Ailesi ve Ayşe meslek seçimi hakkında konuşmaya başlarlar...

Bahsedilen konu canlandırmayı yapacak olan kişilere ifade edilir. Bu doğrultuda canlandırmayı yapacak öğrenciler kendi aralarında konuşarak olayın nasıl gerçekleşeceğini belirlerler. Söylenecek olan sözler oyun içinde oyunun gidişatına göre oyuncu tarafından belirlenir.

4. Öykünme(Taklidi oyun):

Çocukların bir insanın, bir hayvanın, bir makinenin vb. hareketleri canlandırmalarıdır. Öykünmede katılımcılar bir eğlenme unsurunu çeşitli eylemlerde bulunarak yaşayabilirler. Söz gelimi *zürafa olduğunuzu düşünün, boyunuzu uzatın, daha uzatın. Ağacın üst dallarından bir yaprak koparabilir misiniz?* gibi. (Karadağ ve Çalışkan, 2005).

Rol oynama tekniği ve doğaçlama tekniklerinden de yararlanarak özellikle taklitin yapılabileceği konular için uygundur. Örneğin; Mesleklerin, ünlü bilim adamlarının, padişahların tanıtılması gibi.

5. Hayal oyunu (Hayali Oyun)

Çocukların daha önceden belirlenmiş metinlerle ya da kurallara bağlı olmadan, gelişim düzeylerine uygun, değişik şartlarda tek başlarına veya grup halinde kendi koydukları kurallarla oynadıkları serbest oyundur (Karadağ ve Çalışkan, 2005). Bu teknikte, çocuk çevresinde gözlemediği ya da başından geçen bir olayı bir hayal gücüyle hayal oyun içinde yeniden yaşayarak, problemlerine çözümler bularak bazı duygusal sorunlarından arınırlar.

6. Rol Değiştirme:

Drama etkinliği sırasında, farklı rolleri oynayan çocukların, rolleri değiştirmeleri; aynı oyun içinde farklı rolleri yaşamaları sağlanarak, onların öğrenme ve anlamaları zenginleştirilebilir (Önder, 2000). Örneğin bir önceki aşamada anne olan kişiyle, kız çocuğu; öğretmen olan kişiyle öğrenci; komutan olan kişiyle asker olan oyuncu yer değiştirerek etkinlik tekrarlanır. Rol oynama tekniği ile rol değiştirme tekniği canlandırma yönünden benzer özellik taşırlar. Rol değiştirmede oyuncu, iki oyuncunun rolünü bilmelidir. Aynı oyun oyuncuların yer değiştirmesiyle iki defa oynanmış olur. Bu yüzden rol oynama ile yapılan bir canlandırma 10 dakika sürüyorsa rol değiştirme aynı senaryo iki defa oynanacağı için 5'er dakikalık 2 oyun şeklinde olur.

Teknik, süreç tamamlandıktan sonra veya süreç devam ederken canlandırmanın kesilip, katılımcıların eşlerinin rollerini üstlenmesi ve süreci devam ettirmesi biçiminde yürütülür. Leutz ve Özbek'e göre (2003), rol değiştirmede önemli olan, canlandırılacak karakterin kişiliğini, yaşantısını, görünüşünü almak, O'nun tutumuna girmek, O olmaktır (Akt: Adıgüzel, 2010). Bu

durum empati yaptırılarak karşıdakinin gerçeğini görmesini ve O'nun gözüyle kendini karşıdan algılamasını sağlar.

7. Zihinde Canlandırma

Bazı etkinliklerde, sınıfn tamamı gözlerini kapatarak, öğretmenin verdiği yönergeler doğrultusunda belirli görüntüleri zihinlerinde canlandırmaları istenir. Rahatlama çalışmaları sırasında başvurulan bu teknikle, çocukların konsantre olmaları sağlanır. Bazen de az önce yapılan bir etkinliğin aşamalarını, gözleri kapalı zihinlerinde canlandırmaları istenir. Böylece çocukların yaşadıkları olayları anlamaları ve belleklerine daha iyi kaydetmeleri sağlanmaya çalışılır. Zihinde canlandırma becerisini kazandırmak için çocuklara, somut nesnelere bir süre baktıktan sonra gözlerini kapatmaları ve o nesneyi zihinlerinde canlandırmaları etkinliği yaptırılır söylenebilir (Önder, 2000).

Bu teknikte, konuya uygun bir fotoğraf, tablo veya resim öğrencilere gösterilir. Gösterilen her resim ya da nesneden sonra öğrencilere gözlerini kapatmaları istenir. Bunun sebebi istenilen duruma odaklanmalarını sağlamaktır. Öğretmen katılımcılardan çağrışım yoluyla resimle ilgili yorumlar yapmalarını ister. Öğretmen açık uçlu sorular sorarak katılımcılara yol gösterebilir. Örneğin; “resimdekiler kim?, fotoğraftaki yer neresidir?, fotoğraftakilerin veya resimdekilerin işleri ne olabilir?fotoğraf çekilmeden önce, fotoğraf çekilirken ve fotoğraf çekildikten sonra ne yapmış olabilirler, fotoğraf ne zaman çekilmiş olabilir? fotoğrafların çekilme nedeni ne olabilir? vb. ” sorular yöneltilebilir. Soruların yanıtlanmasının ardından katılımcıların fotoğrafı veya resmi canlandırmaları istenebilir.

Örnek uygulama :

Sınıf: 6. Sosyal Bilgiler dersi

Konu:Zorluklar birlikte aşılr

1. fotoğraf

2. fotoğraf

3. fotoğraf

Öğrenciye yukarıda verilen fotoğraflar sırayla gösterilir ve bazı sorular sorularak öğrencinin konuyu zihinde canlandırarak öğrenmesi sağlanır.

1. Fotoğraf: Öğrenciye ilk fotoğraf gösterilir. Fotoğrafi incelemeleri için biraz zaman verilir. Sonra gözlerini kapatmaları istenir. (İstenilen duruma odaklanması için). Resim incelendikten sonra gözlerini açmaları söylenir ve şu sorular sorulur.

1. Sizce, bu resimdeki(1.resim) olaydan önce bu evlerde nasıl bir yaşam vardır?
2. Sizce, bu olay sırasında neler yaşanmış olabilir?
3. Sizce, bu olay sonrasında neler yaşanmış olabilir?

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Aynı sorular 2. ve 3. fotoğraflar içinde yapılır. Sonrasında fotoğraftaki görseller canlandırılır.

8. Öykü /olay canlandırma

Bu teknikte öğretmen öykünün/olayın geçtiği sahneyi (yeri) sözel olarak tanımlarken, çocuklara öyküde canlandırılacakları hareketleri ve çıkaracakları sesleri hatırlatır. Öğretmenin bu hatırlatmasıyla öğrenciler, öykünün o bölümünü oynarlar. Öğretmen süreci anlatırken, bir bölümden diğer bölüme çok hızlı geçmemelidir. Böylece çocukların, o bölümde yeterince hareket taklidi yaparak, ses çıkararak, gerekiyorsa sözel ifadeleri kullanarak yaşantı geçirmelerine olanak sağlar. Çocuklarla öykü-olay canlandırması yapılırken, onları belirli diyalogları ezberlemekten çok öyküleri hareketleri, tekerlemeleri, şarkıları tekrarlamaya yönlendirmek gerekir (Önder, 2000).

Bu tekniğin uygulanmasında, önce çocuklara öykü veya olay baştan sona anlatılır. Öykü/olay iyice anlaşıldıktan sonra canlandırmaya geçilir. Burada öğretmen (ara sözcü) sahne arkasından öğrencilere yapacaklarını söyler oyunculara söylenenleri uygularlar. Örneğin: “*Adam oturup düşünmeye başladı*” ifadesini sahne arkasından seslendirilince oyuncu denilen şeyi yapar. “*Oturduğu yerden kalktı ve kapıya yöneldi*” sesi ile oyuncu oturduğu yerden kalkar ve kapıya yönelir. Ara sözcü ile yapılacak hareket aynı anda yapılırsa canlandırma daha etkileyici olur. Ara sözcünün kullanılması oyuncuların yapacaklarını unuttuğu durumlarda kullanılarak oyunun akışını kesmeden devamlılığı sağlayabilir.

Örnek uygulama :

Sınıf: 7. Sınıf Sosyal Bilgiler

Konu: Nasıl Eğitim Gördüler

7. sınıf 5. ünite Geçmişte ve günümüzde mesleki eğitim konusu ile Ahilik Teşkilatı konusunun canlandırılmasında ara sözcünün uygulanması ile ilgili diyalog örneği;

Ahmet usta: Şeyhim Hüseyin oğlu Hasan uzun zamandır yanımda çalışmaktadır. Sanatının inceliklerini öğrenmiştir. Kendi işyerini açması için ona destur veririm.

Ahi baba: Kalfamız mesleki ehliyete sahip midir?

Arasözcü: *Kalfanın işinde ustalaştığını kanıtlamak için Ahi baba'ya numuneler gösterir. Numuneleri inceleyen heyet numuneleri münasip görür.*

Ahibaba: Heyetimiz numuneleri münasip görmüştür Yiğitbaşı.

Arasözcü: *Ayağa kalkan Ahi baba ile heyet de ayağa kalkar.*

9. Kukla

Kuklalar aracılığı ile drama oyunları, çocukların ilgisini en çok çeken tekniklerden biridir. Kukla draması, kukla perdesinin olmaması ve kukla oynamaya çocukların tümünün katılması yönünden, kukla tiyatrosundan ayrılır. Kukla dramasında seyirci rolünde çocuklar bulunmaz. Gruptaki çocukların her birinin elinde, canlandırılacak karakter ya da nesnelerin kuklaları bulunur ve drama oyunları kuklalar aracılığı ile oynanır. Bazı çocuklar kendilerini bir grubun önünde ifade etmekte zorluk çekerken, bir kuklayı ellerine aldıklarında kendilerini daha güvende hissederek konuşabilirler. Kumaş veya karton gibi malzemelerden yapılmış ya da hazır alınan kuklalar, çocukların doğrudan doğruya dışı vuramadıkları iç dünyalarını, yaşantılarını ifade etmelerini kolaylaştırabilir. Ayrıca, çocukların, kuklaların sözlerine ve hareketlerine tepki vermeye, kuklalarla

diyalog kurmaya eğilimli olduklarından hareketle eğitimde kukla draması tekniğinden daha çok yararlanılmasının uygun olacağı ileri sürülebilir (Önder, 2000). Kukla tiyatrosunda ise, canlandırmayı yapacak öğrenciler sahne arkasında oldukları için rollerini ezberlemeye gerek kalmaz. Yazılı metne bakarak da kendi rollerini okuyarak da tekniği uygulayabilirler. Ayrıca kukla tiyatrosunda sadece görev alan öğrencilerin ellerinde kukla olup diğer öğrenciler izleyicidir.

Sonuç

Dramanın aşamaları grubun niteliği, istenilen amaç, uygulamanın süresi ve yere göre belirlenir. Drama çalışmaları için hazırlanacak olan planlar, drama uygulaması yapılacak olan grubun yapısı ve özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Katılımcıların yaşları, gelişim özellikleri ve diğer özellikleri göz önünde bulundurularak hedefler belirlenmelidir. Belirlenmiş olan hedeflere uygun olarak içerik oluşturulmalıdır.

Dramanın başlı başına bir öğretim yöntemi olarak kullanılmasının gerekliliği kaçınılmazdır. Drama yöntemi, öğrenciyi dinleyen, izleyen ve pasif olan değil yapan, uygulayan, sorgulayan ve aktif hale getirmenin yanında öğrenilenler yaşama aktarılmasına da olanak sağlamaktadır. Belirtilen bu durumların gerçekleşmesi için drama yönteminin aşamalarını tam ve doğru olarak kullanılması gerekmektedir. Drama yönteminin aşamaları birbiriyle bağlantılı ve birbirini destekler nitelikte olursa eğitsel anlamda öğrenme gerçekleşmiş olur.

Öneriler

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde drama yöntemini ne şekilde kullandıkları ve uygulamada karşılaştıkları sıkıntıların belirlenmesine yönelik çalışmalar bu alandaki eksikliğin belirlenmesine ve sorunun giderilmesine yönelik çözüm önerilerinin ortaya konulmasına katkı sağlayabilir.

Drama yönteminin daha farklı tekniklerinin uygulama örneklerini içeren betimsel çalışmalar drama yönteminin uygulanabilirliğine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, K. Ü. (2003). Etkili Öğrenme ve Öğretim, İzmir: *Eğitim Dünyası Yayınları*.
- ADIGÜZEL, H. Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları *Yaratıcı Drama Dergisi*,1(1), 17-27.
- ADIGÜZEL, Ö. (2010)Eğitimde Yaratıcı Drama, Ankara: Naturel Yayıncılık.
- ADIGÜZEL, Ö. ve AYKAÇ, M. (2011) Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi, *Kastamonu Eğitim Dergisi* 19(1),297-314.
- ADIGÜZEL. H. Ö. (1998). *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar*. (2. Baskı). Ankara. Naturel Yayıncılık, 123-126.
- ALADAĞ, E. (2009) Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Drama M.Safran(Ed.), Sosyal Bilgiler Öğretimi (s.471-484). Ankara: Pegem Akademi.
- AKAR VURAL, R ve Somers J,W (2011) Hümanist İlköğretim Programları İçin İlköğretimde Drama: Kuram Ve Uygulama, Ankara: Pegem Akademi.
- ARİELİ, B. (2007). *The Integration of Creative Drama Into Science Teaching*, Doctor of Philosophy Kansas State University. Kansas.

- AYKAÇ, N. (2011)Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi(Sinop ili örneği) *Kastamonu Eğitim Dergisi* 19(1), 113-126
- AYKAÇ, M. ve ADIGÜZEL, Ö. (2011) Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi, *Kastamonu Eğitim Dergisi* 19(1),297-314
- ALTIKULAÇ, A. ve AKHAN, N. E. (2010) 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi ve Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin Kullanılmasının Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,11(3), 225-247
- BİNBAŞIOĞLU, C. (1988). Özel Öğretim Yöntemleri 6. Basım, Binbaşoğlu Yayınevi, Ankara.
- BOZDOĞAN, Z. (2003). Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- CAN, G.,YAŞAR, Ş. , ve SÖZER, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- DEBRE İ. (2008). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- DEMİREL, Ö. (1996). Genel Öğretim Yöntemleri, Ankara:Usem Yayınları.
- DEMİREL, Ö. (2006). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme *Öğretme Sanatı*, 10. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- ERCİYEŞ, G. (2008). Öğretim Yöntem ve İlkeleri, (Editör:Şeref Tan. Öğretim İlke ve Yöntemleri) 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- ERDEN, M. (1997). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Alkım Yayınevi, Ankara.
- ERDİL,A. (2007) İlköğretim T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Dramanın Akademik Başarıya ve Tutuma Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- FLEMİNG, M. (2000) Wittgenstein and the Teaching of Drama, *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 5(1), 33-44 Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1080/135697800114186>
- FREEMAN, G. D. , Sullivan, K. & Fulton, C. R. (2003). Effects of creative drama on self-concept, social skills and problem behavior. *The Journal of Educational Research*, 96(3), 131–138. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1080/00220670309598801>
- GENÇ, H. N. (2003). “Eğitimde Yaratıcı Dramanın Alınlanması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24,196–205.
- GİRGİN, T. (1999). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaratıcı Drama Etkinlikleri (Ankara ili Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- GÖNCÜOĞLU, Ö. G. (2010). 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikçi Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına

- Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- HESAPÇIOĞLU, M. (1997). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, İstanbul:Beta Yayınları.
- KAF, Ö. (1999). Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi. (Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- KARADAĞ, E. ve ÇALIŞKAN, N. (2005). Kuramdan-Uygulamaya İlköğretimde Drama “Oyun ve İşleniş Örnekleriyle, Ankara: Anı Yayıncılık.
- KARADAĞ, E ve ÇALIŞKAN, N. (2006) Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılabilirliği (Örnek Ders Planı Uygulaması) *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi* 7(1) 35-44
- KARAKAS, M. (2012). Teaching Density with a Little Drama, *Science Activities: Classroom Projects and Curriculum Ideas*, 49(3), 94-97 Retrieved from: [http://dx. doi. org/10.1080/00368121.2012.671200](http://dx.doi.org/10.1080/00368121.2012.671200)
- KARAKAYA, N. (2007). İlköğretimde Drama ve Örnek Bir Uygulama, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1),103-139
- KARAMANOĞLU, Senay Sadi, (1999), *İngilizce Öğretiminde Yaratıcı Drama Uygulamalarının Hedef Kelime Bilgisi ve Hatırlamaya Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- KOÇ, F. (1999), *Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi-Sosyal Bilimler Öğretiminde Bir Yöntem Olarak*,(Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- KÜÇÜKAHMET, L. (2000)Öğretimde Planlama ve Değerlendirme(11. Baskı),Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- KÜÇÜKAHMET, L. (2009). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (23. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- MALBELEĞİ, F. (2011) Drama Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısına ve Bilinçli Tüketim Düzeyine Etkisi, (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- MEB (2005)İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4. -5. Sınıflar), Milli Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- MEB (2011). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Pasifik Yayıncılık, Ankara
- MEB (2011a). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Gizem Yayıncılık, Ankara.
- MEB(2011b). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Tuna Matbaacılık, Ankara.
- MEB (2012). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.

- MEB (2012a). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.
- MEB (2012b). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.
- MEB-EARGED. (2007). Earged Öbbs (İlköğretim Öğrencilerinin Başarılarının Belirlenmesi) 2005 Sosyal Bilgiler Raporu, Ankara.
- MORRIS, R. V. and WELCH, M. (2004). Scripted Drama Assesment İn a Middle School Social Studies Class”, *Canadian Social Studies*, 38(2). Retrieved from: <http://www.educ.ualberta.ca/css/>
- NAS, R. (2000). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- OKVURAN, A. (1993) Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine etkisi. (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- O’NEİLL, C. & LAMBERT, A. (1995). *Drama structures: A practical handbook for teachers*. Hutchinson, London. Retrieved from: http://books.google.com.tr/books?id=3UE42zvINb4C&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- O’TOOLE, J. (2002): Drama: The Productive Pedagogy, *Melbourne Studies in Education*, 43(2), 39-52 Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1080/17508480209556401>
- ÖNDER, A. (2000). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. Epsilon Yayınları, İstanbul.
- ÖNEN, F. ve diğerleri (2009) Hizmet İçi Eğitimin Öğretmenlerin Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Bilgilerine Etkisi: Öpyep Örneği *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 9-23.
- ÖZTÜRK, C. ve OTLUOĞLU, R. (2011), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*, 4. Baskı Ankara: Pegem Akademi.
- ROSLER, B. (2008): Process Drama in One Fifth-Grade Social Studies Class, *The Social Studies*, 99(6), 265-272 Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.3200/TSSS.99.6.265-272>
- SABAN, A. (2009) Öğrenme Öğretme Süreci: Yeni Teoriler ve Yaklaşımlar. Beşinci Baskı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- SAN, İ (1990) Eğitimde Yaratıcı Drama, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 573-582
- SAN, İ. (1998). Türkiye’de Yaratıcı Drama Çalışmalarının Dünü ve Bugünü. H. Ö., Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar*, (s.433-444) Ankara: Naturel Yayıncılık.
- SEVER, R. , Yalçınkaya, E. ve Mazman, F. (2009) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Etkili Bir Öğretim Yöntemi: Dramatizasyon, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (1), 155-166.
- SÖNMEZ, V. (1996). Sosyal Bilgiler Öğretimi (Genişletilmiş 2. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- TAY, B. ve ÖCAL A. (2008). Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Pegem Akademi.

-
- TOPAL, Y. ve ŞİMŞEK, T. (2006) Türkçe Eğitiminde Drama ve Özgün Uygulama Örnekleri, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7(1), 277-297
- UZGÖREN, S. (2011) Eğitimde Drama Uygulamaları Okulöncesi ve İlköğretimde, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- YALÇIN, M. (2004), İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- YEĞEN, G. (2008). Matematik öğretmen adaylarının eğitiminde dramanın sağlayacağı bireysel ve mesleki katkılara yönelik düşünceleri, *Türkiye 10. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*. N. Aslan (Ed). Eğitimde drama Oluşum Yayınları, Ankara. 17-23.

Ek :Drama Yöntemine Göre Hazırlanmış Ders Planı Örneği

DERS PLANI

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6

Süre: 40 dakika

Öğrenme Alanı:Birey ve Toplum

Ünite: Sosyal Bilgileri Öğreniyorum

Konu: Afacan Hasan

Kazanımlar:

1: Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.

2. Bir tüketici olarak hakkını aramanın yollarını bilir.

Doğrudan Verilecek Beceri:Bilimsel genelleme yapma.

Doğrudan Verilecek Değer:Bilimsellik

Yöntem Ve Teknikler: Öykü Olay Canlandırma, Anlatım ,Soru Cevap

Araç Gereçler:Bilgisayar, ütü, elbise,cd,

Hazırlık-Isınma Çalışmaları Aşaması (3-4 dakika)

Katılımcılar müzik eşliğinde iç içe iki daire halinde zıt yönde yürürler . Öğretmen(lider) müziği durdurduğunda her iki dairedeki katılımcılar dururlar ve buldukları yönden arkadaşlarına dönerek birbirlerine isimleri söylerler hem de el sıkışırlar. Daha sonra birbirlerine hak, sorumluluk ve özgürlük kavramları hakkında birbirlerine sorular sorarlar.

Canlandırma(Oyunlar) Aşaması (10-12 dakika)

Karakterler:

1. **Alican :** Mehtap

2. **Anne:**Ziyet

3. **Zabita:**Ömer

4. **Korsan satıcı:**Mesut

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014*

5. Müzik marketi sahibi:Sercan

6. Öğretmen:Hatice

(Bir gün evde canı çok sıkılan Alican ne yapsam ne yapsam diye düşünürken aklına dışarı çıkmak gelir.)

Alican: Ne yapsam, ne yapsam... Bugün canım çok sıkılıyor.

- Buldum! Dışarı çıkıp bir şeyler yapayım.
- Anneciğim müsaadenle dışarı çıkabilir miyim?

Anne: Tamam canım ama geç kalmamak şartıyla.

Alican: Peki kalmam

Anne: Paran var mı yavrum ?

Alican: Hayır anneciğim maalesef yok.

Anne: Bende de az var . Bu 5 TL ile idare etmeni istiyorum .

Alican : Ederim anne teşekkürler.

ARA SÖZCÜ :(Evden çıkan Alican yolda yürürken müzik marketini görür.)

Alican :Aaa müzik marketi gidip film CD si alıp izleyim . Böylece iyi vakit geçirmiş olurum .

ARA SÖZCÜ (diyerek müzik marketinden içeri girer.)

Alican: İyi günler amca şu film CD si ne kadar?

Abdülhamit:10 TL yavrum .

Alican: Hımm. Benim param bunu almaya yetmez amca size kolay gelsin.

Abdülhamit: Saol ama orijinal CD nin fiyatları hep aynıdır . Hadi sana iyi günler.

ARA SÖZCÜ (Parasının yetmediğine üzülen Alican yolda yürürken korsan CD ciyi görür ve almak için yanına yaklaşır)

Mesut : 3 adet film CD si 5 lira diye bağırır

3 adet film CD si 5lira diye bağırır.

Alican: İşte benim param bu CD leri almaya yeter.

Ağabey ben bu üç film CD sini almak istiyorum

Mesut:Buyur ağabeycim 5 lira vereceksin .

Alican: Buyurun.

Mesut: Al bakalım ufaklık iyi seyirler.

ARA SÖZCÜ (CD yi alan Alican eve gelir. Filmleri izlemek için sabırsızlanır.)

Alican : Merhaba anne . Ben geldim .

Anne : Hoş geldin yavrum . Neler yaptın bakalım bu gün ?

Alican: 3 tane film CD si aldım onları seyredeceğim .

Anne : Benim sana verdiğim parayla 3 tane CD alamazsın Alican nasıl aldın?

Alican : 3 tanesi 5 liraydı anneciğim .

Anne : Alican bu CD ler korsan CD .

Alican : Korsan CD nasıl oluyor anne?

Anne : Korsan CD lerin satılma izni yoktur. Devlet buna izin vermez. Üstelik bu CDler bozuk çıkabilir DVD ye zarar verebilir.

Alican : Yaa ama ben bunları bilmiyordum anneciğim.

Anne : Takalım CD yi kendin gör.

(diyerek CD yi DVD ye takarlar.)

Alican : Aaa gerçekten bu CD çalışmıyor anne.

Peki şimdi ne yapmam gerekir anne?

Anne : Sen hatayı bu CD leri alarak yaptın. Ama yinede senden başka insanların da bu hataya düşmemesi için o korsan satıcıları şikayet etmeliyiz.

Alican: Peki kime şikayet edeceğiz?

Anne: Bak Alican sorunlara getireceğin çözümler başkalarının haklarına zarar vermemeli. Korsan CD ve kitap alarak sorumluluklarını yerine getirmedi . yaptığın yanlış bir davranıştı . Ayrıca özgür olmamız her istediğimizi yapabileceğimiz anlamına gelmez. Dilekçe hakkını doğru yerde kullanmamız gerekir.

Rahatlama Aşaması (2-3 dakika)

“Herkes kendini denizde düşünsün. Özgür bir balık gibisiniz. Denizde önce yüzüyorsunuz su çok güzel. Büyük dalgalar geliyor ve sizi yukarı kaldırıyor. Sizde bir yukarı çıkıyor bir aşağı iniyorsunuz. Arada bir denizin dibine dalıp iyice özgürlüğün tadını çıkarıyorsunuz. Bu arada gözünüzün önünden geçmiş yaşantılarınız geçiyor. Bir bakmışsınız ilkokul ,ortaokul, liseyi bitirmişsiniz. Üniversiteye gelmişsiniz. Yani özgürlüğün tadını çıkarmaya hoş geldiniz. Bir de bakmışsınız ki İyi kötü dört yılı bitirivermişsiniz. Ne mutlu size... Hepimiz birer öğretmeniz. Artık gözlerimizi açma zamanı ve su üstüne çıkma anı der ve parmak şıklatmasıyla herkesi bu rüyadan uyandırır.

Değerlendirme Aşaması (20-25 dakika)

Canlandırmadan sonra öğrencilere neler öğrendiklerine dair sorular yöneltilir.

1. Oyunda rol alanlar oynadıkları oyun hakkında neler hissettiler?
2. Sizin başınıza böyle bir şey gelse ne yapardınız?Neden?
3. Siz bu oyunda hangi karakter olmak istersiniz ve neden?
4. Siz anne karakteri olsaydınız da aynı davranışı gösterir miydiniz?

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

-
5. Siz bu oyunda hangi karakter olmak isterdiniz?
 6. Bu dersimizde neler öğrendiğinizi düşünüyorsunuz?
 7. Hak, sorumluluk ve özgürlük hakkında ne düşünüyorsunuz?

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

